

Latvijas jaunie zinātnieki mācīs francūžiem taupīt degvielu

IK **Katrīna Slišāne**

Nu jau otro gadu pēc kārtas Latvijai ar panākumiem beidzies Eiropas Savienības (ES) jauno zinātnieku konkurss, kurā šāgada Latvijas pārstāvji – Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) studenti Mārtiņš Zeps un Gunārs Ķīsis – ieguva elektroenerģijas ražošanas giganta „Electricite de France” balvu, kas paver turpmākas sadarbības iespējas jauniešu izstrādātā projekta attīstīšanai.

Abi jaunieši konkursā piedalījās ar projektu, ar kuru jau bija uzvarējuši skolēnu zinātnisko darbu konkursā Latvijā. Tā pamatā bija elektrolīzes šūnas izveide un optimizācija dzinēja dar-

bības uzlabošanai. Divu gadu ilgā pētniecība sadarbībā ar Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūtu Rīgas Franču liceja skolotājas Birutas Šķēles vadībā izvērtusies sekmīga – pievienojot pašu radīto ierīci automašīnas dzinējam, jaunieši konstatējuši, ka degvielas patēriņš samazinās par aptuveni 14%, vienlaikus krietni samazinoties izplūdes gāzu daudzumam.

Taču Parīzē RTU studentiem Latvijas gods bija jāaizstāv sāncensībā ar citu 37 valstu pārstāvjiem, kuri bija ne vien no ES valstīm, bet arī citām – no ASV, Kanādas, Krievijas, Ķīnas un pat Dienvidkorejas. Kopumā konkurss bija pieteikti 87 projekti,

kuru autori divas dienas prezentēja savus atklājumus izstādē, atbildot gan uz konkursa žūrijas, gan ziņkārīgo jautājumiem. No Latvijas par godalgām cīnījās arī Vecumnieku vidusskolas skolniece Eva Dručka, kura bija izstrādājusi metodi mākslīgā kauļa materiāla izstrādei, kā arī Siguldas Valsts ģimnāzijas skolniece Līga Zāģere, kura bija pētījusi izolētu hloroplastu dzīvotspējas izmaiņas, kultivējot tos *in vitro*.

Šogad konkursā tika pasniegtas trīs pirmās vietas, trīs otrās vietas un trīs trešās vietas balvas, kā arī vairāku uzņēmumu un iestāžu speciālās balvas. Šogad pirmo vietu konkursā laimējās iegūt diviem gados jauniem

Īrijas pārstāvjiem Laeimam Makkārtijam un Džonam O'Kalaganam. Abi pusaudži, kuru vecāki, kā noskaidrojās uzvarētājiem veļtājā preses konferencē, ir īru lopkopji, bija nolēmuši zinātniski izpētīt senu tautas gudrību par govju somatisko šūnu skaitīšanu un tās nozīmi piena ražošanā.

Tāpat neviltotu izbrīnu un pirmo vietu bija izpelnījies šveicietis Fabians Gafners, kurš, pētot lidaparātu iespējas lidot atpakaļgaitā, bija radījis šādi lidojošu lidmašīnu, kā arī Polijas jauno zinātnieku Aleksandra Kubicas un Viktora Pilevska pētījumi optikā.

Kā konkursa pēdējā dienā atzina G. Ķīsis un M.

Zeps, šogad konkurence konkursā ir bijusi sīva, bet žūrijas domas – grūti noprotamas, lai gan jautājumi bijuši daudzi un sarežģīti. Latvijas pārstāvji arī bija pamanījuši, ka žūrijas pārstāvji neieradās uz dalībnieku izstādi – tāpat lēmums jau ir ticis pieņemts pēc pirmās vizītes.

Saņemot „Electricite de France” specbalvu, jaunieši ieguvuši iespēju doties ekskursijā uz uzņēmuma institūcijām Francijā, kā arī tikties ar tā pārstāvjiem. Šādu iespēju viens no projekta autoriem G. Ķīsis vērtē pat augstāk nekā godalgotas vietas iegūšanu. „Naudas balva ir uz to brīdi, turklāt saskaņā

ar nolikumu Eiropa to naudu var pārskaitīt līdz pat nākamā gada jūlijam, taču mēs jau savu balvu varam īstenot ātrāk, iegūstot ne tikai atpazīstamību,” spriež Latvijas pārstāvis. Pagaidām par to, vai un kādas varētu izveidoties sadarbības iespējas ar „Electricite de France”, viņš vēl neņem spriest, norādot, ka viss atkarīgs no uzņēmuma piedāvājuma. Šobrīd abi studenti raksta projekta pieteikumus vairāku Eiropas projektu īstenošanai, lai iegūtu finansējumu, kas palīdzētu ne tikai darba tālākai izstrādei, bet arī līdz šim ieguldītā atpelnīšanai, kas ir vairāki simti latu. ■